

2009
PSYCHOLOGY - I (Optional)
मानसशास्त्र - I (वैकल्पिक)

100363

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is **Compulsory**. Of the remaining questions, attempt **any four** selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 **अनिवार्य** आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the **RIGHT** indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे. तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he/she will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.
- (viii) In case of any ambiguity, English version will be considered as authentic.
कोणत्याही प्रकारच्या संदेहाच्या स्थितीत, इंग्रजी भाषांतर ग्राह्य समजले जाईल.

P.T.O.

1. Answer the following questions (any four) :
खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :
- (a) Explain Sigmund Freuds psychodynamic perspective in psychology. 10
मानसशास्त्रातील सिगमंड फ्राईडचा मनोगतिकी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (b) What is classical conditioning ? Explain the characteristics of classical conditioning. 10
अभिजात अभिसंधान म्हणजे काय ? अभिजात अभिसंधानाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (c) Define attitude. Explain how attitudes can be formed and maintained. 10
अभिवृत्तीची व्याख्या द्या. अभिवृत्तीची जडणघडण आणि निगराणी कशी होते ते स्पष्ट करा.
- (d) What is sleep ? Explain the various stages and types of sleep. 10
निद्रा म्हणजे काय ? निद्रेच्या विविध अवस्था आणि प्रकार स्पष्ट करा.
- (e) Define meditation. Discuss the various techniques in reducing stress and improving the sense of well - being. 10
ध्यानाची व्याख्या द्या. ताण कमी करण्याची आणि खुशाली वाढविण्याच्या विविध तंत्रांची चर्चा करा.

SECTION - A

www.mpscmaterial.com
विभाग - A

2. Answer the following sub-questions :
खालील उपप्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :
- (a) (i) Explain the humanistic perspective in psychology. 5
मानसशास्त्रामधील मानवतावादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
- (ii) What is naturalistic observation ? 5
नैसर्गिक निरीक्षण म्हणजे काय ?
- (b) Explain an experimental research. 10
प्रायोगिक संशोधन स्पष्ट करा.
- (c) What is research ? Compare and contrast the fundamental and applied research. 10
संशोधन म्हणजे काय ? मूलभूत आणि उपयोजित संशोधनातील तुलना आणि फरक सांगा.

- (d) Discuss the various steps involved in psychological research.
मानसशास्त्रीय संशोधनामध्ये समावेशित असणाऱ्या विविध टप्प्यांची चर्चा करा.

3. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- (a) (i) Write short note on cognitive perspective.
बोधात्मक दृष्टिकोनावर टीप लिहा. 5
- (ii) What is correlational method in research ?
संशोधनातील सहसंबंधात्मक पद्धत म्हणजे काय ? 5
- (b) State the importance of survey type of research.
सर्वेक्षण संशोधन प्रकाराचे महत्त्व सांगा. 10
- (c) Explain critically the various research designs used in research.
संशोधनात वापरल्या जाणाऱ्या विविध संशोधन आराखड्यांचे टिकात्मक स्पष्टीकरण करा. 10
- (d) Explain appropriately the various types of statistical techniques used in analysis of the data.
प्रदत्त विश्लेषणासाठी विविध प्रकारची उपयोगात आणली जाणारी योग्य सांख्यिकीय तंत्रे स्पष्ट करा. 10

SECTION - B

विभाग - B

4. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- (a) What is attention ? Discuss the external and internal determinants of attention.
अवधान म्हणजे काय ? अवधानाची आंतरिक आणि बाह्य निर्धारकाची चर्चा करा. 15
- (b) Explain the social learning in detail.
सामाजिक अध्ययन सविस्तर स्पष्ट करा. 10
- (c) Discuss fully the three systems of memory.
स्मृतीच्या तीन पद्धतींची सविस्तर चर्चा करा. 15

www.mpscmaterial.com

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

(a)	Explain the various types extra sensory perception.
अतींद्रिय संवेदनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.	15
(b)	Define learning. Explain the nature of learning.
अध्ययनाची व्याख्या द्या. अध्ययनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.	10
(c)	What is memory ? Discuss fully the nature of memory.
स्मृती म्हणजे काय ? स्मृतीच्या स्वरूपाची सविस्तर चर्चा करा.	15

SECTION - C

विभाग - C

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

(a)	Enumerate Erikson's psycho - socio stages of entire life span.
इरिकसनच्या मनोसामाजिक अवस्थांच्या समग्र जीवनकक्षा दृष्टिकोनाचे गणन करा.	10
(b)	Discuss fully and critically evaluate the need - hierarchy theory of Maslow.
मॅस्लोच्या गरजानुक्रम उपपत्तीची सविस्तर चर्चा करून त्या सिद्धांताचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.	15
(c)	What is projective technique ? Explain and critically evaluate the various types of projective techniques.
प्रक्षेपण तंत्र म्हणजे काय ? विविध प्रकारच्या प्रक्षेपण तंत्रांचे स्पष्टीकरण करून त्यांचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.	15

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे स्पष्ट लिहा :

(a)	(i) Enumerate in brief the various parts of brain in human development.
मानवी विकासामध्ये मेंदूच्या विविध भागांचे थोडक्यात गणन करा.	5
	(ii) Explain the parenting style and social development.
माता - पिता शैली आणि सामाजिक विकास स्पष्ट करा.	5

P.T.O.

- (b) Compare and contrast the James Lange and Cannon Bard theory of emotion. 15
जेम्स लेंज आणि कॅनन बार्डच्या भावनिक सिद्धांताची तुलना आणि फरक सांगा.
- (c) Discuss fully the various types of self - report inventories in the measurement of 15
personality.
व्यक्तिमत्त्व मापनामधील विविध प्रकारच्या स्व-वृत्त कसोट्यांची सविस्तर चर्चा करा.

SECTION - D

विभाग - D

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- (a) What is thinking ? Explain the concept and nature of thinking. 15
विचार म्हणजे काय ? विचाराची संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
- (b) State the Sternberg's triarchic theory of intelligence and evaluate. 10
स्टेनबर्गचा बुद्धिमत्ता विषयक त्रिकुट सिद्धांत सांगा आणि त्या सिद्धांताचे मुल्यमापन करा.
- (c) What is communication ? Discuss the verbal nature of communication process. 15
संप्रेषण म्हणजे काय ? शाब्दीक संप्रेषण प्रक्रियेच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the nature of creativity. State the divergent and convergent types of 15
thinking.
सर्जनशीलतेचे स्वरूप स्पष्ट करा. बहुलक्षी आणि संलक्षी प्रकारचे विचार सांगा.
- (b) What is intelligence ? Explain and evaluate the Gardner's neuroscience based 10
theory of intelligence.
बुद्धिमत्ता म्हणजे काय ? गार्डनरची चेताविज्ञानावर आधारित बुद्धिमत्ता उपपत्ती स्पष्ट करून त्या सिद्धांताचे मुल्यमापन करा.
- (c) Compare and contrast the contribution made by Skinner and Chomsky in 15
development of language.
भाषा विकासामध्ये स्किनर आणि चोमस्की यांनी दिलेल्या योगदानाची तुलना आणि फरक सांगा.

- o o o -